

LGN

564

(4)

43982-4-4

1999.

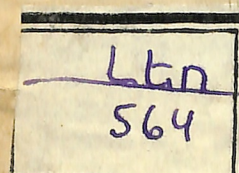
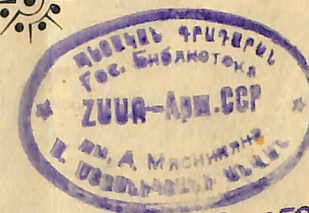
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԵՐՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ

Մ ի Ո ի Թ Ե Ա Ն

2220.

1897/98, 1898/99 թ. թ.

28052-62

ՎԻԵՆՆԱ 1899

Մ ի Ո ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

“Ընդ աստեղօք ինչ կայ սիրուն,
քան զանձկալի եղբայր անունս”:

Պեշիկթաշևեան:

Այն օրից, երբ արագաքայլ առաջադիմող քաղաքակրթութիւնը իւր կենսաշունչ ճառագայթները ծագելով հայի վրայ, ցողեց նորա միտքը լուսաւորութեան գաղափարով, երբ կուտուրայի տուած բարիքների ճաշակը արթնացաւ նորանում, այն օրից քաղաքակիրթ Եւրոպայի բարձրագոյն դպրոցների դոները բաղիւել սկսաւ, ուր եւ սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ հայ երիտասարդ ուսանող, մի սերունդ, որը օրէցօր անելու վրայ է: Այժմ, դեռեւս հաշուի չստած Ռուսաստանի բարձրագոյն դպրոցների մէջ ուսանող բազմաթիւ հայ երիտասարդները, Եւրոպայի զանազան վայրերում՝ ուր կարելի է գիտութեան պաշար ձեռք բերել, ոչ նուազ պատկառելի թուով ուսանողներ կան, որոնք կոչուած են ապագայում մեր նորակիրթ հասարակական գրական ասպարիզում գործել եւ առաջնորդողի դեր կատարելու, լուսաւորութեան դամպար հանդիսանալով:

Արդ, շատ բնական էր որ այսպէս զանազան վայրերում ցրուած հայ ուսանողները պահանջ զգացին ճանաչել իրար, անձնական եւ ընկերական մօտերիմ՝ յարաբերութիւններ եւ ծանօթութիւններ ստեղծել, դեռեւս ուսանողական նստարանների վրայից բարեկամական ձեռք մեկնել իրար, բանաստեղծի հետ “եղբայր ենք մենք”, գոչելով, համերաշխութեան ոգին զարգացնել, այս, շատ բնական էր, որ հայ ուսանողը բարձրանալով իւր անհատականից, ետականից, ջանար հասարակական առաքինութիւններով օժտուելու եւ իւր ընկերների հետ միանալով ձգտէր դէպ ի ընդհանուր իդէալները: Պահանջը նախագծել էր ուղին, մտում էր նախաձեռնող ոգին, եւ անա “Լայպցիգի հայ-ճեմարանական ընկերութիւնը”, իւր ժողովներում քանիցս յուզած լինելով այդ հարցը, վերջապէս սորանից մօտ 3 տարի առաջ նամակներով դիմելով մի քանի ուսանողաշատ քաղաքների ուսանողութիւններին, վերջիններիս հաւանութեամբ եւ

առաջարկութեամբ ստանձնեց գործը եւ իւր միջից ընտրեց մի յանձնաժողով 4 հոգուց բաղկացած, որոնց վերայ պարտաւորութիւն դրուեց հրաւիրել մի ընդհանուր ուսանողական համագումար եւ ներկայացնել կանոնադրութեան մի նախագիծ հիմնելու համար մի միութիւն, որի նպատակը ամփոփուում էր վերոյիշեալ պահանջների մէջ:

Յանձնաժողովը իւր պարտաւորութիւնը կատարելիս՝ ամենուրէք օժանդակութեան եւ համակրութեան հանդիպեց եւ 1897ի ապրիլին Հայդելբերգում՝ կայացաւ առաջին համագումարը, ուր ընտնելով յանձնաժողովի ներկայացրած կանոնադրութեան նախագիծը ու մի քանի փոփոխութիւններից յետոյ հիմնուեց “Միութիւն”, որը զուտ ուսանողական ընտրութիւն ունի, ըստ ամենայնի մի իսկական ուսանողին նպատակայարմար եւ թոյլատրելի սահմանների մէջ է ամփոփուած եւ որեւէ քաղաքական միտք հեռու է իւր նպատակից:

“Միութեան” հիմնելու օրից մինչեւ այժմ, համեմատաբար շատ կարճ ժամանակամիջոցում՝ ստացած արդիւնքները մի առհաւատչեայ են, որ նախաձեռնողները մի խիստ ցանկալի գործ են կատարել, սխալուել չեն իրենց ընդգծած ուղին մտնելով եւ կարող են իրենց ջանքերը պսակուած տեսնել:

Պատիւ իրենց եւ խրախոյս մեզ:

Եւրոպայի հայ ուսանողական առաջին համագումարի արձանագրութիւններից քաղուածը:

Հայերէս: Ապրիլ 12ից—15ը 1897 թ.:

Առաջին նիստը կայացաւ ներկայութեամբ 22 ուսանողների Ապրիլի 12ին: Դասախօսութեան նիւթն էր “Ազգայնութեան մասին ընդհանրապէս եւ ազգայնութիւնը մեր մէջ մասնաւորապէս”, իսկ դասախօսը Պրն. Տ.: Հետաքրքիր թեման դիսկուսիօնների երկար առիթ տուեց:

Նոյն օրը երեկոյեան տեղի ունեցաւ երկրորդ նիստը ներկայութեամբ 24 ուս. որ նուիրուած էր ամբողջովին կանոնադրութեան քննութեանը: Նախ հարց յարուցուեց թէ ներկայ պ. պ. իբրեւ ներկայացուցիչներ վայելում են հարցերի որոշումներում իրենց ընկերութեան անդամների ձայնը թէ ոչ: Երկար ու տաք վիճաբանութիւններից յետոյ վճռուեց 13ով ընդդէմ 11ի քննել հարցերը իբրեւ մասնաւոր անձնաւորութիւններ: Սորանից յետոյ դիմեցին համագումարի անունը հաստատելուն որը վճռական լուծում չստացաւ:

Երրորդ նիստը բացուեց ապրիլի 13ին առաւօտեան 8¹/₄ ժամին ներկայութեամբ 24 ուս.: Նախ կարդացուեցաւ արձանագրութիւնը, որը տեղիք տուաւ փոքր վիճաբանութեան եւ որոշուեց արձանագրել հիմնական կէտերը եւ վճիռները — 16ով ընդդէմ 8ի —: Հապա ձայնը անցաւ պ. Վ.ին որը խօսաց “Հայերէնի նուագայնութեան եւ կոկութեան մասին”: Դասախօսութիւնը, ժամանակի սուղութեան պատճառով, դասախօսը ստիպուած էր ընդհատել եւ որոշուեց մի այլ ժամանակ շարունակել դիսկուսիօնների համար, իսկ ժողովը դիմեց կանոնադրութեան սկզբունքների քննութեանը:

Չորրորդ ժողովը տեղի ունեցաւ նոյն օրը երեկոյեան 5¹/₂ին, ներկայ էին բոլոր անդամները: Պար. Պ. դասախօսեց “Գոյութեան կոիւր եւ բարոյականութիւն”, դասախօսութիւնը տեղիք տուաւ հետաքրքիր ու տաք վիճաբանութեան, որին մասնակցեցին բաւական թուով պարոններ:

Հինգերորդ նիստը կայացաւ ապրիլի 14ի առաւօտեան: Նախ տեղի ունեցաւ գիտական մասը “Հասարակական պատասխանատուութիւնը անհատական հիւանդութիւնների դէպքում”, որ կարգում էր

պ. Մ.: Վիճաբանութիւններից եւ կարճ ընդհատումից յետոյ ժողովը դիմեց կանոնադրութեան քննութեանը: Վիճաբանութեան գլխաւոր կէտերն էին թէ արդեօք մեր միութեան պիտի նայել իբրեւ «ընկերութիւնների միութեան» թէ «անհատների» եւ թէ ի՞նչն է ընկերութեան իսկական նպատակը: Յայտնուեցան բաւական տարբեր կարծիքներ թէ մէկի եւ թէ միւսի մասին, բայց ոչ մէկը դոյզանից հաստատուած ձեւակերպութիւն չստացաւ:

Վեցերորդ նիստը երեկոյեան շարունակութիւն էր հինգերորդի: Չեւակերպութիւնները երկու էին եւ երկար վիճաբանութիւններից ու քուէարկութիւնից յետոյ յայտնուեց որ երկուսն էլ հաւասար ձայների քանակութեամբ են ցանկացուում: Նորից վիճաբանութիւնները ցոյց տուին որ գործը դորանում էլ կանգ կառնի եթէ մի որեւէ կողմը փոքր զինում չանէ — որը եւ տեղի ունեցաւ եւ 16ով ընդդէմ 12ի հաստատուեցաւ հետեւեալ ձեւակերպութիւնը նպատակների III կէտի համար — (որը եւ գլխաւոր նիւթն էր վիճաբանութիւնների) «կազմել իդէալներ մեր հայրենի հողի վերայ գործելու համար»: Առաջ. պ. Ա.:

I արտակարգ ժողով կայացաւ ապրիլի 14ին երեկոյեան 10¹/₂ ժամին որով պէտք է քիչ օգնութիւն հասցնուէր կանոնադրութեան քննութեան հարցին: Նախ հարց եղաւ փոխել միութեան ծրագրի անունը, բայց փոքր վիճաբանութիւններից յետոյ որոշուեց թողնել Լայպցիգի նախագծում դրուած «Եւրոպայի հայ ուսանողների միութեան» անունը: Այնուհետեւ ժողովը զբաղուեց «Կազմակերպութիւն» գլխի քննութեամբը, որը առիթ տուաւ եւ թերթ ունենալու հարցին:

Ութերորդ նիստը կայացաւ ապրիլի 15ին առաւօտեան 9¹/₂ ժամին 14 հոգու ներկայութեամբ: Պ. Ն. յայտնեց որ ժամանակի սղութեան պատճառով ստիպուած է դասախօսութիւնը չկարդալ: Հապա սկսուեց կանոնադրութեան քննութիւնը:

Առաջարկւեցին:

1. Ընդհանուր ժողովներ տարեկան մի կամ երկու անգամ:
2. Կարգադիր մասնաժողով մի ժողովից մինչեւ հետեւեալը:
3. Պարբերական շրջաբերականներ:

Այս երեք կէտը նոյնպէս եւ այն «համարել ուսանող ամէն մէկին որը ուսանելու նպատակով է եկած, բայց անունը ուսանողական (համալսարանի) տեսրակումը չկայ» ընդունուեց միաձայն: Նորից անգամներից 2ը հարց յարուցին խօսալ նպատակի մասին. ժողովը յարգեց խնդիրը: Այս պարոնները առաջարկեցին «միմայն» բառի տեղ «ըստ կարելոյն» դնել, որին առաջարկ ձեւակերպողը զինանեց եւ այգպիսով նպատակը ստացաւ նոյն ձեւը որին տուել էր Լայպցիգի մասնաժողովը:

Առաջարկուեց կրկին անգամ վերաքուէարկել նպատակը, որը եւ ձայների մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ:

Վիճաբանութիւններից եւ վերաքուէարկութիւններից յետոյ նպատակի հետեւեալ ձեւակերպութիւնը ընդունուեց իբրեւ հաստատուած.

1. Բարոյական եւ մտաւոր շփում առաջացնել հայ ուսանողական խմբերի եւ ուսանողների մէջ:

2. Անձնական ծանօթութիւն մէկզմէկու հետ:

3. Ընդհանուր իդէալներ զարթոյնել ուսանողութեան մէջ:

2այնների մեծամասնութեամբ ընդունուեցան հետեւեալ վճիռները:

1. Ընդհանուր ժողովների վճիռները միայն այն դէպքում են կանոնաւոր, երբ ընդունուած են ժողովին եկած անդամների մեծամասնութեամբ:

2. Միութեան մասնակցող ուսանողական խմբերը ընդհանուր ժողովի որոշումների նկատմամբ պահպանում են լիովին ազատութիւն:

3. 6 կէտում ընդունուեց Պարիզի ծրագրի այն մասը որը վերաբերուում էր միութեան հաշտութեան խնդիրներում (12 ձայն):

4. Յաջորդ կարգադրիչ մասնաժողովի ընտրութիւնը թողուեց առանց փոփոխութեան:

5. Միութեան բոլոր անդամները պիտի հոգան կարգադիր մասնաժողովի եւ ընդհանուր ժողովի ծախքերը:

6. Միութեան մասնակցող ուսանողական խմբերը ունենալու են ամէնաքիչը մի մի ներկայացուցիչներ ընդհանուր ժողովում:

7. Գործնական ձեռնարկների վերաբերեալ առաջարկները կարգադրիչ մասնաժողովը յայտնում է նախօրօք, բոլոր ուսանողութեան եւ ուսանողական խմբերի ներկայացուցիչները բերում են իրենց հետ ընդհանուր ժողովին թեր եւ դէմ կարծիքների թիւը, իսկ առանձին ուսանողներ որոնք ոչ մի խմբի չեն պատկանում ուղարկում են գրաւոր իրենց կարծիքները եւ ձայները (ընդունուած 15 ձ.):

8. Պարիզցիների առաջարկը — 13 կէտ — թէ խորհրդակից անդամները մասնակցում են ընդհանուր ժողովին իբրեւ հիւրեր, առանց ձայնի իրաւունքի՝ ընդունուեց 15 ձայնով:

9. Կարգադիր մասնաժողովի համար ուսանողներից որոշուած մի ուսանողական խումբ ընտրում է իւր կողմից յանձնաժողովը: 2^{րդ} եւ 4^{րդ} պրակ ընդունուեցան անփոփոխ իսկ 3^{րդ} քիչ փոփոխուած:

10. Պարբերական շրջաբերականներ լոյս են տեսնելու տարեկան 2 անգամ (15 ձայն):

11. Անդամավճարն է կազմում առնուազը 80 պֆ. կամ մի փրանկ:

Չայների մեծամասնութեամբ որոշուեց, որ մեր ներկայ կանոնադրութեան կէտերը կարող են փոփոխուել յաջորդ ընդհանուր ժողովներումը միայն Չայների $\frac{3}{4}$ մեծամասնութեամբ:

Յաջորդ ընդհանուր ժողովի համար ընտրուեց կարգադրիչ մասնաժողով Պարիզի ուսանողութիւնը, իսկ Պարիզեցոց հրաժարուելու դէպքում Լոզանինը, հակառակ դէպքում Բեռլինի կամ Լայպցիգի ուսանողութիւնները:

Երկրորդ կարգադրիչ յանձնաժողովի հաշուետուութիւնը:

Թէպէտ I համագումարում ընտրուած էր Պարիզի ուսանողութիւնը իւր միջոց կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամներ նշանակելու, սակայն նոյն տեղի ուսանողական ընկերութեան ներքին անհամաձայնութիւնների պատճառով միջոց չունեցաւ այդ գործը ստանձնել: Գորափոխարէն Բեռլինի ուսանողութիւնը նախօրոք Պարիզի եւ միւս տեղերի ուսանողութիւններից հաւանութիւն ստանալով 1898 թուի ամառային կիսամեակում ընտրեց մի յանձնաժողով չորս հոգուց բաղկացած, բայց կիսամեակն իւր վախճանին մօտեցած լինելու պատճառով, անհնար էր այլեւս համագումարը գլուխ բերել, իսկ 1898—1899 ձմեռային կիսամեակին կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամներից 2ը հեռացած լինելով Բեռլինից, ուսանողութիւնը ընտրեց ուրիշ 3 անգամ եւս: Կարգադրիչ յանձնաժողովը կարողացաւ Եւրոպայի հայ ուսանողների վերաբերեալ մի ստատիստիկա կազմել, թէպէտ թերի, մի քանի քաղաքներից բաւարար տեղեկութիւններ ստացած չլինելու պատճառով: Համագումարի տեղը եւ ժամանակը որոշելու համար յանձնաժողովը կանխաւ դիմեց բոլոր ուսանողներին եւ ի վերջոյ նշանակեց Հայդելբերգ, իբրեւ բոլոր մասնակցողների համար մի կենդրոն տեղ եւ ժամանակը մարտ 27ից—31ը: Դասախօսութիւնները սակաւ չլինելու համար, բաց ի ընդհանուր դիմումներից, մի քանի ուսանողներին առանձնապէս դիմելու արժան դատուեց եւ եօթն դոցանից դասախօսելու խոստումն տուին, բայց 4ը զանազան արգելափակներից դրդուած՝ նախ քան համագումարի կայանալը հրաժարուեցին դասախօսելուց, բայց այլեւս յանձնաժողովը միջոց չունեցաւ ուրիշ դասախօսութիւններով փոխարինել դոքա:

Լեմբերգի լեհական-հայ ուսանողներին եւս հրաւեր ուղարկուեցաւ համագումարի մասնակցելու, սակայն նոքա չկարողացան անձամբ ներկայ լինել, այլ միայն մի գրութեամբ իրենց պատրաստականութիւնը յայտնեցին «միութեան» անդամակցելու, խոստանալով միւս համագումարին անպատճառ ներկայ լինել: Կարգ. յանձնաժողով հաւաքել է 17 մ. 20 պի.:

Երրորդայի հայ ուսանողական երկրորդ համագումարի արձանագրութիւններից քաղուածը:

Հայերէս, Մարտի 27ից—31ը 1899թ:

Մարտի 26ի երեկոյեան՝ կարգադրիչ յանձնաժողովի կազմած օրակարգով տեղի ունեցաւ անդամների ողջունումն եւ յաջորդ օրը սկսուեցին պարապմունքները ներկայութեամբ 15 ուս.:

Առաջը նիստին — մարտի 27 — կայացաւ պաշտօնակատար անձանց ընտրութիւնը բոլոր ժողովների համար մի նախագահ, մի փոխ նախագահ եւ երեք քարտուղարներ:

Կարգադրիչ յանձնաժողովի նախագահը զեկուցումն տուեց յանձնաժողովի գործունէութեան մասին եւ ներկայացրեց հաշիւ:

Լեմբերգի լեհական-հայ ուսանողները, որոնց հրաւեր էր ուղարկուած յանձնաժողովի կողմից, համակրութեամբ իրենց ձեռքն էին մեկնում «միութեան» եւ ուղարկել էին մի գրութիւն, որը համագումարում կարգացուեց եւ վճռուեց պատասխանել:

Երկրորդ նիստում Պր. Վ. Ն. — Լայպցիգից — կարգաց մի դասախօսութիւն «պատմութիւնն ու պատմական ուղղութիւնները նոր ժամանակներում եւ մի համառօտ տեսութիւն հայկական պատմագրութեան մասին», երկար վիճաբանութիւն հետեւեց դասախօսութեան:

Երրորդ նիստը նուիրուած էր Լայպցիգի ուսանողութեան դրած առաջարկի քննութեան, միութեան օրգան ունենալու վերաբերեալ, որն երկար խօսակցութեան առիթ տուեց եւ ի վերջոյ ընտրուեց մի յանձնախումբ այս առաջարկը մշակելու եւ իւր եզրակացութիւնները համագումարին ներկայացնելու:

Չորրորդ նիստում դասախօսութիւն կարգաց Պր. Մ. Յ. «Հայ համալսարանականի կուլման մասին», որը մի շահաւէտ վիճաբանութեան նիւթ դարձաւ: Միութեան կանոնադրութեան մի քանի կէտերը փոփոխելու առաջարկները քննուեցան եւ վճռուեց միաձայն, IV. 2. ի մէջ «պէտք է» բառերը փոխարինել «իրաւունք ունի» խօսքերով: Այս նիստի վերջում եւ յաջորդ նիստի սկզբում նոյնպէս միաձայն վճռուեց կանոնադրութեան մէջ մօցնել իբրեւ ծանօթութիւն որ «համագումարը վերապահուած է իրաւունք» անհրաժեշտ դէպքում օրակարգը փոփոխութեան ենթարկել:

Հինգերորդ նիստն ամբողջապէս նուիրուած էր կանոնադրութեան մշակմանը: «Նպատակի» մէջ, իբր առանց իմաստի յիշուած, «բարոյական եւ մտաւոր» բառերը ջնջելու առաջարկները մերժուեցան: Կանոնադրութեան IV. 9. փոխելու առաջարկը, ինչպէս կարգադրիչ յանձնաժողովի վերջին շրջաբերականներումը գրուած էր, ընդունելի համա-

րուեց, բայց գտնուեց թերի, ուստի ամբողջացնող ձեւակերպութիւններ տրուեցան: 14 ձայնով ընդգէմ 2ի (մէկը ձեռնապահ) վճռուեց պահել շրջաբերականներում առաջարկած ձեւակերպութիւններն որ էր «գործնական ձեռնարկների վերաբերեալ վճիռները լիազոր են այն դէպքում, երբ դժբա համագումարից յետոյ կարգադրիչ յանձնաժողովի կողմից միութեան բոլոր անդամների քուէին կենթարկուին եւ կստանան տուած ձայների մեծամասնութիւնը», ապա աւելացնել «այս ձեռնակները վերջնականապէս վճռուում եւ ի կատար են ածուում կամ համագումարի եւ կամ կարգադրիչ յանձնաժողովի միջոցաւ համաձայն առաջին յանձնարարութեանը»: VII. 1. վճռուեց միաձայն «նախապէս» խօսքի տեղ մտցնել ժամանակամիջոց «մի ամիս առաջ» խօսքերով: Կանոնադրութիւնը, առանց բուն իմաստին դպչելու, մի քանի թեթեւ լեզուական փոփոխութիւնների ենթարկուեցաւ:

Վեցերորդ նիստում դասախօսեց Պր. Գ. Թ. — Բեռլինից — նիւթ ունենալով «Տաճկաստանի հայ երիտասարդութեան մասին»: Դասախօսութիւնը պատճառ դարձաւ զանազան անդամներին իրենց հայեացքները լուսաբանելու եւ պաշտպանելու որով այս ժողովը նոյնպէս հետաքրքիր անցաւ:

Եօթներորդ նիստին թերթի հարցը մշակող յանձնախումբը յանգած եզրակացութիւնների ղեկուցումը ներկայացրեց, բայց համագումարում տեղի ունեցած վիճաբանութիւնները ունեցան հետեւեալ արդիւնքը. 17 անդամներից 14 ձայնով ձեւակերպուեց այսպէս. ինկատի ունենալով զանազան կողմերից յայտնած ցանկութիւնները այսինքն՝ հրատարակել պարբերական տեղեկութիւններ ուսանողների մասին, համագումարը պատուիրում է կարգադրիչ յանձնաժողովին, կանոնադրութեան որոշման համեմատ բաւականութիւն տալ այս պահանջին եւ հրատարակել սեմեստրը մի տետրակ: Բովանդակութիւնը կլինի տեղեկութիւններ համագումարի, ուսանողական ժողովների եւ ուսանողների մասին. համագումարում եւ զանազան խմբերում կարգացած դասախօսութիւններից տեղեկութիւններ եւ ցանկութեան համեմատ կարճառօտ կոնսպեկտներ, հետաքրքիր տեղեկութիւններ ուսանողական աշխարհից: Թերթը 13 ձայնով որոշուեց անուանել «Տեղեկագիր Եւր. հայ. ուս. միութեան»:

Համագումարի վերջին ութերորդ նիստում ժընեւի ուսանողութեան Պրն. Մ. Յ. միջոցաւ արած առաջարկն այն է «միութիւնը նախաձեռնող հանդիսանայ եւ ձեռնարկը գիտական Բրօշւերներ թարգմանելուն եւ հրատարակելուն», ժամանակի սղութեան պատճառով մանրամասն քննութեան նիւթ չկարողացաւ դառնալ եւ վճռուեց խընդրել ժընեւի ուսանողութեան, մշակել սոյն առաջարկը եւ մի պրոգրամ

ներկայացնել կարգադրիչ յանձնաժողովին, որը դառնալու է յաջորդ համագումարի զբաղման նիւթ: Կարգադրիչ յանձնաժողովի ընտրութեան համար որոշուեց լայացի գի ուսանողութիւնը, իսկ սորա յանձնառած դէպքում Բեռլինի ուսանողութիւնը:

II. համագումարին մասնակցեցան 20 ուսանողներ եւ մի ուսանողուհի:

Ուսանողութիւնների եւ ուսանողների վերաբերեալ լուրեր:

Բ Ե Ռ Լ Ի Ն

Վերջին մի քանի տարուայ ընթացքում Բեռլինի համալսարանում պոլիտեխնիկոսում եւ գիւղատնտեսական բարձրագոյն դպրոցում բաւական մեծ թուով հայ ուսանողներ են հաւաքուած: Յաճախ փորձեր են եղած մի «հայ ճեմարանական ընկերութիւն» հիմնելու, սակայն համալսարանի վարչութիւնից թոյլատուութիւն չստանալով, մնացել են անհետեւանք: Այնու ամենայնիւ ուսանողական գրական ժողովներ տեղի են ունենում, որոնց համար առանձնապէս թոյլատուութիւն ստանալու կարիք չկայ:

Սորանից 3 տարի առաջ 2—3 պարոններ 600 մարկի չափ մի գումար նուիրեցին Բեռլինի հայ ուսանողութեան եւ 1897ի մարտին, մի ընդհանուր ուսանողական ժողովում վճռուեց այդ գումարով, որի վրայ աւելանում են յաճախ նորանոր նուիրատուութիւններ, հիմնեց մի «ուսանողական կասսա», որի նպատակն է «փոխատուութեամբ օգնել այն հայերին, որոնք եկել են Բեռլին ուսանելու»: Ընտրուում է մի գանձապահ եւ երկու օգնականներ, որոնք ամեն կիսամեակի սկզբին եւ վերջին ընդհանուր ժողով են հրաւիրում ուսանողութեանը եւ ներկայացնում են հաշիւ: Կայ նոյնպէս մշակուած կանոնադրութիւն:

Բեռլինի շատ ուսանողների ցանկութիւնը — կազմել Բեռլինում մի ընդհանուր ուսանողական գրական ընկերութիւն, իրականացաւ 1898 թւի գէկտեմբերին, երբ 15 ուսանողներ հաւաքուած կազմեցին մի կանոնադրութիւն, որը քննուելուց եւ վաւերացնուելուց յետոյ հիմնուեց «Բեռլինի ընդհանուր հայ-ուսանողական գրական միութիւն» որի նպատակը կազմում է՝ «մօտ ծանօթութիւններ եւ մտաւոր շփումն առաջացնել Բեռլինի հայ ուսանողների մէջ»: Նոյն նպատակն իրագործելու համար կայանում են «պարբերական ժողովներ սեմեստրի ընթացքում»: Ժողովի զբաղմունքների առարկաներն են «դասախօսութիւններ եւ ուսանողներին հետաքրքրող զանազան հարցեր»: 1898/99 ձմեռային կիսամեակում ընկերութիւնն ունեցել է 9ը դասախօսութիւններ հետեւեալ նիւթերի մասին:

1. «Հայոց ազգային-աշխարհիկ երգեցողութեան մասին 19րդ դարում»:

2. "Երկու խօսք ժամանակակից հայրենասիրութեան մասին։"
3. "Հոգեպաշտութիւնն եւ նորայ մնացորդները մեղանում։"
4. "Այժմեան բնագիտական աշխարհայեցողութիւնը։"
5. "Կրօնին գիտութեան յարաբերութիւնները կամ Անիմանալին (das Unerkennbare) ըստ Սպենսերի։"

6. "Տնտեսական գործունէութեան զարգացումը միջին դարերում։"
7. "Ընտանիքի տնտեսական եւ սոցիալական նշանակութիւնը։"
8. "Թոքախտը։"
9. "Տաճկահայ կիներ։"

1999 թւի ամսաւային կիսամեակին նոյն ընկերութեան մէջ եղան դասախօսութիւններ հետեւեալ նիւթերի մասին։

1. "Հայոց ներքին կեանքի շարժման մի քանի կողմերի մասին։"
2. "Գերմանական նորագոյն բանաստեղծութիւնից։"
3. "Ֆր. Նիշէ եւ նորա աշխարհայեացքը։"
4. "Կամքի էութիւնն եւ նորա խարուսիկ աղատութիւնը։"
5. "Թոքախտի եւ նորա դէմ՝ կուրելու մասին։"

Ընկերութիւնն ունեցել է 1898/99 ձմեռային կիսամեակին 19 անդամներ իսկ 1899 ամսաւային կիսամեակին 18 անդամներ։

Բեռլինի "Բոթերեալիստական Ընկերութիւն"։

Բեռլինի ուսանողական "մատերեալիստական ընկերութիւնը" հիմնուած է 1897 թւի Նոյեմբերի 20 ին։

Նպատակը՝ — ի մի գումարել մատերեալիստական աշխարհայեցողութիւնն ունեցող ուսանողներին եւ մտքերի փոխադարձ շփումով պարզել այդ աշխարհայեցողութեան վերաբերող կէտեր։

Միջոց՝ — ժողովներ ունենալ եւ կապ պահել Բեռլինից հեռացած ընկերների հետ։

1897/8 ձմեռային սեմեսդրում անդամների թիւը հասնում էր 17ի, կարգացուել են դասախօսութիւններ հետեւեալ նիւթերի մասին

1. "Մեր սպասելիքները բազմերկիւրիական քիմեայից։"
2. "Իդեալիստական եւ մատերեալիստական աշխարհայեցողութեան պատմութեան մասին։"
3. "Հասարակութիւն եւ ինտելիգենցիա։"
4. "Ընտանիքի Եւրօիւցեա։"
5. "Վաշխառութիւնը Կովկասում։"
6. "Կովկասի տնտեսական զարգացման մասին։"
7. "Մարքս եւ Մարքսիզմ։"
8. "Ընկերութեան կասսա, գրադարան եւ բեֆերատներ։"
9. "Գերմանական շկոլայի ազդեցութիւնը Կովկասի կեանքի վրայ։"

10. "Աշխատանք եւ Բիթմուս" (Ritmus)։

11. "Հերամի արդիւնաբերութիւնը Կովկասում։"

12. "Բնագիտութեան եւ քաղաքատնտեսութեան կապը։"

13. "Վերադիր արժէք եւ նորա պատմական տէրը։"

14. "Կապիտալիզմի լաւ եւ վատ կողմերը։"

15. "Վերջնական վճիռներ։"

16. "Քիմիան առօրեայ կեանքում։"

Բացի այս ժողովներից ընկերութիւնն ունեցել է 6 գործնական ժողովներ։

Այսպէս 1898 թւի։

1. "Տնտեսական մատերեալիզմ։"

2. "Բնագիտութիւնն իրրեւ հիմք աշխարհայեցողութեան եւ գործնական կեանքի։"

Բացի սոցանից երկու գործնական նիստեր։

Զիւլա 1898/99 թւի։

1. "Հոգեբանութեան առաջնակարգ պրոբլեմներից մէկը — հոգի եւ մարմին։"

2. "Մատերեալիզմի հիմքերը։"

3. "Գարվիշիզմ եւ սոցեալիզմ։"

4. "Մանաւոր սեփականութեան առաջացրած հետեւանքները։"

5. "Մարդու ծագումը։"

6. "Բջիջը եւ նորա կեանքը։"

Բացի սոցանից երկու գործնական նիստեր։

Այսպէս 1899 թւի Գործնական Նիստ։

1899 թւի մարտին Հայդելբերգում կայացած Եւրոպական ընդհանուր հայ ուսանողութեան ժողովում ընտրել էին երրորդ ընդհանուր ժողովի համար Լայպցիգի ուսանողութեան կարգադրիչ, իսկ Բեռլինի ուսանողութեանը կանդիտատ։

Լայպցիգի ուսանողութիւնն ինչ ինչ պատճառներով չկարողանալով ստանձնել այդ պաշտօնը, յանձնարարեց Բեռլինի ուսանողութեանը, որը Մայիսի 18ի ժողովով ընդունում է այդ առաջարկը եւ ընտրում է յանձնաժողովի չորս անդամներ։

Յանձնաժողովի առաջին նիստում — յունիսի 3ին — միաձայն որոշուեց գիմել եւ հարցնել Եւրոպական բոլոր հայ ուսանողութեան, ժողովների, դասախօսների, դասախօսութիւնների եւ ուսանողութեան թուի մասին։ Ստացուեցան մի քանի քաղաքներից պատասխաններ ի միջի այլոց Լէմբերգի Լեհական հայ ուսանողներից մի նամակ, որն արժանի է ուշադրութեան։ Այդ նամակում Լէմբերգի ուսանողներն ու-

րախուծեամբ իրենց ցանկութիւնն են յայտնում մասնակցելու Եւրոպական հայ ուսանողութեան երրորդ ընդհանուր ժողովին եւ խնդրում են Բեռլինի ուսանողութեան գնալ իրենց մօտ (Լէմբերգ) հայոց լեզուն սովորեցնելու:

Լ Ա Յ Պ Յ Ի Գ

Լայպցիգի հայ ճեմարանական ընկերութիւնն՝ որն բաղկացած է 9ը ուսանողներից, անցեալ (98/99 թ.) ձմեռային սեմեստրում ունեցել է 12 դասախօս

1. «Վրաց եկեղեցւոյ բաժանումը հայոցից իւր նախորդ եւ յետնորդ հանգամանքներով:»
2. «Գեղարուեստի էութիւնն ու նպատակը:»
3. Մի գերմանացու դասախօսութիւն:
4. «Գերմանական թատերագութեան մասին» — կարգացել է գերմանացի:
5. «Չինական բանաստեղծութիւն եւ Կոնփուսիոս» — կարգացել է գերմանացի:
6. «Հայոց լեզուի ուսումնասիրութիւնը Եւրոպայում ըստ համեմատական լեզուագիտութեան:»
7. «Տեսական աշխարհայեցողութիւն առանց փորձնականութեան:»
8. «Քարածխային հանքերը Գերմանիայում» — կարգացել է գերմանացի:
9. «Հայի այժմեան կեանքի ներքին եւ արտաքին հանգամանքները եւ հայ ուսանողութիւնը:»
10. «Քաղաքատնտեսութեան հիմնական սկզբունքները:»
11. «Բոյսի եւ մարդու յարաբերութիւնը հայ բանաստեղծութեան մէջ:»
12. «Գրեզդնի ժողովրդական դպրոցների աշխատութիւնների ցուցահանդէսը եւ մի ընդհանուր ակնարկ եւրոպական մեծ աղգերի արուեստագիտական յառաջագիմութեան վրայ:»

Մ Ի Ի Ն Խ Է Ն

Միւնխէնի հայ ուսանողութիւնը որը բաղկացած է 8 հոգուց մինչեւ այժմ կազմակերպուած խումբ չէ ունեցել եւ դասախօսութիւններ չէ կարգացուել:

Յոյս կայ որ միւս սեմեստր ուսանողական ժողովներ տեղի ունենան:

Յ Ի Ի Բ Ի Ս

Յիւրիխի ուսանողութիւնն՝ որն բաղկացած է 9 հոգուց (երկուսը ն. րեկներ), կազմակերպուած խումբ չունի, բայց եւ այնպէս անցեալ ձմեռային սեմեստրում կարգացուել են դասախօսութիւններ ա. Պրն. Ա. «Սաղմի զարգացման սկզբնական շրջանների մասին» իսկ ամառուայ սեմեստրում Պրն. Ա. «Արհեստը հայոց մէջ:»

Վ Ի Դ Ա Կ Ա Գ Ի Ա Կ Ա Ն

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ի. Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

1. Բ Ե Ռ Ի Լ Ի Ն:

Թիւ	Ի՞նչ հիմնարկութիւններից են եկած	Ի՞նչ են սովորում	Ծանդավայր	Որքան սեմեստր են լսել
1	Կերտեսեան դպր.	Փիլիսոփայութիւն	Վան	VI
2	Ռէալական եւ համալսար. Dr. philos.	Բժշկութիւն	Հուշի (գիւղից)	XII
3	Ռէալական	Բնագիտութիւն	Բադու	VI
4	Ռէալական եւ ինժինէրական ինստիտուտ	Մէքենայագիտութիւն	Հուշի	I
5	Գիմնազիայի VII. դաս.	Հասարակ. գիտ.	"	V
6	Առեւտրական դպր.	"	Ռոստով	I
7	Գիմնազիայի VII. դաս.	Փիլիսոփայութիւն	Հուշի	IV
8	"	Քիմեա	"	V
9	Լադարեան ճեմ. VI. դ.	Փիլիսոփայութիւն	Ն. Նախիջջեան	III
10	Թեմական դպրոցից	Քիմեա	Հուշի	III
11	Ռէալական V. դաս.	Հասարակ. գիտ.	"	I
12	Գիմնազիայի VIII. դաս.	Հասարակ. գիտ.	Աստրախան	III
13	Ճեմարանից	Երաժշտութիւն	Կուտինա	V
14	Գիմնազեա եւ բժիշկ	Բժշկութիւն	Տփլիս	I
15	Քոլէճ (Քր. գիմն.)	"	"	XI
16	Ռէալական դպր.	Քիմեա	Հուշի	IV
17	"	Գիւղատնտեսութ.	Գեօկչայի գաւ.	II
18	" VI. դ.	Բժշկութիւն	Ղրիմ	VII
19	" դպր.	Քիմեա	Հուշի	V
20	"	Հանքային գործարանագիտ. (Hüttenkunde)	Մեղրի	II
21	"	Բժշկութիւն	Հագրութ	} Ժայանք չէ
22	Գիմնասեա	Մէքենայագիտ.	Տփլիս	
23	Պերպերեան դպր. (Պոլսում)	Հասարակ. գիտ.	Սամսոն	
24	Ռէալական	"	Հուշի	I
25	Առեւտրական դպր.	Քաղաքատնտեսութիւն	Ադուլիս	
26	Ճեմարան	Երաժշտութիւն	Մոզդուկ	I
2. Բ Ե Ր Մ Ա Ն Ի:				
1	Ռէալականից	Մատիմատիկա	Ղրիմ	VIII

3. Դ Ա Ր Մ Շ Դ Ա Դ :

Թիվ	Ի՞նչ հիմնարկություններից են եկած	Ի՞նչ են սովորում	Ծանոթալսյր	Որքան սեմեստր են լսել
1	Ներսեսեան դպր.	Մեքենայագիտ.	Բազու	I
2	” ”	”	Ախալցխա	III
3	” ”	”	Տփլիս	II
4	” ”	”	Բազու	I
5	” ”	”	”	չեն ղրուել
6	” ”	”	Գորի	
4. Դ Ր Ե Զ Դ Ե Ն :				
1	Ռէալական դպր.	Քիմեա	Համախի	VIII
2	” ”	”	Տրապիզոն	VIII
5. Լ Ա Յ Պ Յ Ի Դ :				
1	Ճեմարան	Աստուածաբան.	Մեծ Սալանոր	V
2	Կենդրոնական վարժ.	Մանկավարժութ.	Ան	I
3	Ճեմարան	Բնագիտութիւն	Վաղարշապատ	II
4	”	Համեմատական լեզուագիտութ.	Հուշի	V
5	Ներսեսեան դպր.	Բնագիտութ.	Լոռի	I
6	” ”	Պատմութիւն	Վան	VI
7	” ”	Հասարակագիտ.	Գեօղչայ	V
8	Ռէալական	Քիմեա	Բազու	VIII
9	Գիմնազեա	”	Տփլիս	I
10	Ռիգա	”	Համախի	V
11	Ներսեսեան դպր.	Բժշկութիւն	Կարին	V
6. Տ Ա Լ Լ Է :				
1	Գէորգեան Ճեմարան	Աստուածաբան.	Կիլիկիա	I
2	” ”	”	Ղաղախ	V
3	” ”	Քիմեա	Լոռի	I
7. Մ Ի Խ Ն Խ Է Ն :				
1	Ռէալական դպր.	Մեքենայագիտ.	Հուշի	XII
2	” ”	”	”	XIII
3	” ”	”	Տփլիս	III
4	” ”	”	Բազու	III
5	” ”	”	Համախի	III
6	” ”	”	”	I
7	” ”	Գրականութիւն	Պոլիս	XII
8	” IV. դաս	Նկարչութիւն	Բազու	V

8. Փ Ր Ա Յ Բ Ե Ր Դ :

Թիվ	Ի՞նչ հիմնարկություններից են եկած	Ի՞նչ են սովորում	Ծանոթալսյր	Որքան սեմեստր են լսել
1	Ռէալական դպր.	Լեռնային դործ	Սիւնիք	II
2	" "	" "	Ղուբա	III
3	" "	" "	Զանգազուր	III
9. Ե Ն Ա :				
1	Ռէալական եւ համալ. Dr. philos.	Բժշկութիւն	Մեղրի	I
II. Ֆ Ր Ա Ն Ս Ի Ա				
1. Մ Ո Ն Պ Ե Լ Ի Է :				
1	Անյայտ է	Բժշկութիւն	Կեսարիա	X
2	" "	"	Թագաթ	X
3	" "	"	Պոլիս	VI
4	" "	"	Թալաս	VI
5	" "	"	Աստրախան	VI
6	" "	"	Ֆիլիպպէ	VI
7	" "	Գիւղատնտեսութ. (երկրագործութ.)	Զմիւռնա	III
8	" "	"	Պոլիս	II
9	" "	"	"	II
10	" "	"	Ղարս	II
2. Ն Ա Ն Ս Ի :				
1	Անյայտ է	Բժշկութիւն	Համախի	VII
2	" "	"	Սեբաստիա	IX
3	" "	"	Պոլիս	VII
4	" "	"	Կեսարիա	IX
5	" "	"	Իզմիր	VII
6	" "	"	Ատաբազար	XI
7	" "	Բժշկութիւն	"	—
8	" "	"	Սեբաստիա	IX
9	" "	Քիմեա	Հուշի	V

3. Փ Ա Ր Ի Զ Ի :

ուսանողների մասին մանրամասն տեղեկութիւններ չկան, 50 մասին կայ թէ ինչ էին ուսանում 1897/8 թ. ցուցակով, իսկ ընդհանուր թիւը կազմում է մօտաւորապէս 130 հոգի

1. Երկրագործութիւն
2. Ճարտարապետութիւն

3. Իրաւագիտութիւն
7. Ինժեներութիւն
18. Բժշկութիւն
8. Գրականութիւն
1. Առեւտրական գործ
5. Նկարչութիւն
1. Նաւային գործ
1. Լեզուագիտութիւն
3. Երաժշտութիւն

III. Զ Ի Ի Յ Ա Ր Ի Ա

1. Լ Օ Զ Ա Ն :

Թիւ	Ի՞նչ հիմնարկութիւններից են եկած	Ի՞նչ են սովորում	Օճնդավայր	Ուրան սեմնասոր են բնւ
1	Անյայտ է	Բժշկութիւն	Ռոստով	I
2	" "	"	Կեսարիա	II
3	" "	"	Ղարաբլիս	IX
4	" "	Գրականութիւն	Իգարի	I
5	" "	"	Երզնկա	VI
6	" "	Ինժեներութիւն	Պոլիս	II
2. Ժ Ը Ն Ե Ն :				
1	Ատանայի միջնակ. դպր.	Իրաւաբանութ.	Ատանա	I
2	Կենդանական. վարժ.	Ընկերագիտութ.	Պրուսա	VI
3	Ճեմարան	Հասարակակ. գիտ.	Թէոդոսիա	VI
4	Սանասար վարժ.	Քիմեա	Տրապիզոն	IV
5	Աղգային վարժ.	Բնագիտութիւն	Պոլիս	III
6	Կենդանական վարժ.	"	Ալն	I
7	Սանասարեան վարժ.	Քիմեա	Կարին	VII
8	Ռէալական դպր.	Հասարակակ. գիտ.	Ղարաուբազար	VII
9	" "	Քիմեա	"	I
10	Ներսէսեան դպր.	Հասարակ. եւ բնական գիտութիւն	Ախալքալար	VII
11	Գիմնազեա	Բժշկութիւն	Նոր Նախիջեւան	I
12			Ղալար	III
13		Հասարակակ. գիտ.	Նոր Նախիջեւան	I
14		Բնագիտութիւն	Հուշի	I
15		Ատամնաբույժ.		
16	Գիմնազեա	Քիմեա		VIII
17	Հուշ. դպրոց	Բնագիտութիւն	Հուշի	VI
18	Գիմնազեա	Բնական գիտութ.	"	VI

3. Յ Ի Ի Ի Ի Ի :

Թիւ	Ի՞նչ հիմնարկութիւններից են եկած	Ի՞նչ են սովորում	Օճնդավայր	Ուրան սեմնասոր են բնւ
1	Ռէալական դպր.	Քիմեա	Բագու	XIV
2	" "	Բժշկութիւն	Հուշի	VII
3	Սանասար վարժ.	Քիմեա	Արաբկիր	V
4	" "	Մեքենայագիտ.	Կարին	I
5	Ռէալական դպր.	Քիմեա	Մատրասա	VI
6	" "	Ֆիզիկայ	Հուշի	V
7	Մոսկուայի Մեքենայագիտական դպր.	Ֆիզիկայ		

Բաց ի վերոյիշեալ ցուցակից, ստացուած են տեղեկութիւններ որ 1 ուսանող իտալեայի Պաւիա քաղաքում սովորում է բժշկութիւն, իսկ 4 ուսանող լինծում (Բելգիա) սովորում են էլէքտրատեխնիկա.

Մասնագիտութիւնի ընդհանուր էն.

Մասնագիտութիւն	Գերմանիա	Ֆրանսիա	Զւիցաւրիա	Ընդամենը
Բժշկութիւն	7	32	6	45
Հասարակական գիտ.	18	14	8	40
Բնագիտութիւն	3	—	5	8
Գեղարուեստ	2	10	—	12
Գիւղատնտեսութիւն	1	5	—	6
Քիմեա	10	8	10	28
Մեքենայագիտ. եւ Լեռնային գործ.	18	—	1	19
Ընդամեն	59	69	30	158

Ուսանողների ընդհանուր թիւ-

Ռուսաստանից եկած			Տաճկաստանից	
Հուշի	Բագու	Զանազան տեղերից ¹	Պոլիս	Գաւառն.
19	8	43	7	31

¹ Այսպիսի կարգաւորման պատճառը այն է որ միւս քաղաքներից եկածները Յից չեն անցնում:

Այստեղ հաշուած են միայն այն ուսանողները, որոնց ծննդավայրի մասին տեղեկութիւններ կան: Իսկ ընդհանուր, Եւրոպայի հայ ուսանողների թիւ՝ հաշուած եւ Պարսից 50 հոգին, հասնում է մասնաւորապէս 230ի:

Եւրոպայի հայ ուսանողական միութեան կանոնադրութիւնը:¹

I. Նպատակ՝

Բարոյական եւ մտաւոր հաղորդակցութեան մէջ դնել հայ ուսանողական խմբերը եւ ուսանողները, սոցա՝ իրար հետ անձնական ծանօթութիւններ անելուն նպաստել եւ ընդհանուր իդէալներ զարթեցնել ուսանողութեան մէջ:

II. Կազմակերպութիւն՝

1. Համագումար տարեկան մի անգամ.
2. Կարգադիր մասնաժողով մի համագումարից մինչեւ միւսը.
3. Պարբերական շրջաբերականներ (տես պրակ, VI).

III. Անդամակցութիւն՝

1. Միութեան անդամակցելու իրաւունք ունին Եւրոպայի բոլոր հայ ուսանողները եւ ուսանողները, անկախ նոցա մասնակցութիւնից տեղական խմբերում:

Ծանօթ. Ուսանողներ կը համարուին նոքա՝ որոնց անունները գտնուում են կիսամեակի ուսանողական մատենաներում, կամ որոնք իրանց ընդհատած ուսումը շարունակել են ուղղում առաջիկայ կիսամեակում:

2. Ամէն գործօն անդամ ընտրող է եւ ընտրելի:

3. Գործօն անդամները պարտաւոր են միութեան ծախսերը հոգալու համար իւրաքանչիւր կիսամեակում հատուցանել որոշ տուրք, որը լինելու է առնուազը մի ֆրանկ կամ 80 պֆենիգ:

4. Գործօն անդամը իւր ուսանողական շրջանն աւարտելուց կամ ընդհատելուց յետոյ եւս կարող է շարունակել իւր անդամակցութիւնը եւ մասնակցել համագումարին առանց ձայնատուութեան իրաւունքի:

5. Բոլոր անդամները իրաւունք ունին դասախօսութիւն կարգաւորել կամ ուղարկելու համագումարին, եթէ ներկայ լինելու հնար չունին:

IV. Ընդհանուր խորհիւ կամ համագումար՝

1. Համագումարի տեղը, ժամանակը եւ տեւողութիւնը որոշում է կարգադիր մասնաժողովը խորհրդակցելով ուսանողական խմբերի եւ ուսանողների հետ:

¹ Կանոնադրութիւնը իւր ներկայ ձեւը ստացել է 1899 մարտին Հայդէլբերգում կայացած II ընդհանուր ժողովում:

2. Ամէն մի ուսանողական խումբ, որը մասնակցում է միութեանը, իրաւունք ունի համագումարին ներկայացուցիչներ ուղարկել:

Ծանօթ. Պաշտօնական ներկայացուցիչը բերում է իւր խմբի կարծիքները եւ միութեան վերաբերեալ ու եւ է առթիւ քուէարկութեան արդիւնքը եւ ունի միայն մի ձայն:

3. Համագումարը բաց է անում կարգ, մասն, նախագահը որը եւ առաջարկում է համագումարին համար նախագահ ընտրել:

4. Համագումարի պաշտօնական անձերը կազմում են մի նախագահ ամէն մի նիստի համար եւ երեք քարտուղարներ համագումարի բոլոր նիստերի համար — որոնք ընտրուում են բաց քուէարկութեամբ:

5. Ընդհանուր ժողովի զբաղմունքները տեղի են ունենում այն ծրագրով եւ օրակարգով որը նախապէս կազմել է կարգադիր յանձնաժողովը:

Ծանօթ. Համագումարին վերապահուում է իրաւունք, անհրաժեշտ դէպքում, օրակարգը փոփոխութեան ենթարկել. իսկ ծրագրից դուրս առաջարկած հարցերը կարող են ժողովի զբաղման նիւթ դառնալ բոլոր հերթական հարցերից յետոյ՝ ժողովի միաձայն ցանկութեամբ:

6. Համագումարի նիստերի զբաղմունքներին առարկայ կարող են լինել կարգադիր յանձնաժողովի տուած համարատուութիւնը, միութեան վերաբերեալ ընդհանուր խնդիրներ, դասախօսութիւններ եւ ուրիշ տեղեկութիւններ:

7. Գասախօսութեան նիւթ կարող են լինել միայն այն նիւթերը, որոնք որ եւ է առնչութիւն ունին հայկական կեանքի հետ:

8. Համագումարի նիստերը միայն այն ժամանակ կանոնաւոր են, երբ նորան մասնակցում են ընդհանուր ժողովին եկած անդամների մեծամասնութիւնը:

9. Համագումարի վճիռները գործնական կարեւոր ձեռնարկների վերաբերեալ լիազօր են այն դէպքում, երբ դոքա համագումարից յետոյ կարգադիր յանձնաժողովի ձեռքով միութեան բոլոր անդամների քուէին ենթարկուելով, կստանան տուած ձայների մեծամասնութիւնը:

Այս ձեռնարկները վերջնականապէս վճուում եւ ի կատար են ածուում կամ համագումարի եւ կամ կարգ, յանձնաժողովի միջոցաւ՝ համաձայն առաջինի յանձնարարութեան:

10. Համագումարի վճիռները միայն այն դէպքում են լիազօր, երբ ընդունուած են ներկայ անդամների բացարձակ մեծամասնութեամբ:

Ծանօթ. Հակառակ դէպքում երբորք քուէարկութիւնից յետոյ վճիռ լիազօր է հասարակ մեծամասնութեամբ (եթէ մեծոց ձայները մեծամասնութիւն չեն):

11. Համագումարի վերջին նիստում որոշուում է այն քաղաքը, որի ուսանողները իրանց միջից կարգադիր մասնաժողովը պիտի ընտրեն հետեւեալ համագումարի համար որին եւ յանձնուում են վարչութեան պաշտօնական թղթերը:

V. Կարգադիր յանձնաժողով՝

1. Համագումարից որոշուած ուսանողութիւնը ընտրում է իւր միջից կարգադիր յանձնաժողովը:

2. Կարգադիր յանձնաժողովը բաղկանում է մի նախագահից, մի քարտուղարից եւ անոնազն երկու անդամներից:

3. Կարգադիր յանձնաժողովը ուսանողներից տեղեկութիւններ է ստանում որ տպագրում է իւր շրջաբերականներում, ուր եւ տպագրւում է ընդհանուր ժողովից մի ամիս առաջ համագումարի վերջնական ծրագիրը:

4. Կարգադիր յանձնաժողովը պաշտօնական թղթերը յանձնում է համագումարի վարչութեանը:

VI. Պարբերական շրջաբերականներ՝

1. Միութեան մէջ մանող ուսանողական խմբերը եւ ուսանողները իրար հետ յարատեւ յարաբերութիւններ են պահպանում: Հասցնելով իրանց մասին տեղեկութիւններ կարգադիր յանձնաժողովին, որը պարբերական շրջաբերականներով այդ տեղեկութիւնները տարածում է միութեան բոլոր անդամների մէջ:

2. Շրջաբերականները պարունակում են ա) տեղեկութիւններ ուսանողական ընկերութիւնների մասին, բ) վեճակագրական տեղեկութիւններ ուսանողների մասին, գ) տեղեկութիւններ ընդհանուր ժողովի մասին եւ դ) յանձնաժողովի ազդերը դէպ ի ուսանողները:

VII. Կանոնադրութիւն՝

1. Կանոնադրութեան փոփոխման վերաբերեալ առաջարկները մի ամիս առաջ յայտնուելու են կարգ. յանձնաժողովին եւ սա շրջաբերականների միջոցաւ բերելու է ի գիտութիւն միութեան անդամներին:

2. Այդ առաջարկները ենթարկւում են միութեան բոլոր անդամների նախաքուէին եւ հաստատւում են ձայների $\frac{3}{4}$ մեծամասնութեամբ:

